

VI.

BØN MOD ROTTER

Ved **Bjørn Kornerup.**

Det er velbekendt, hvorledes Misvækst, Kvægsyge eller andre mærkelige og skadelige Tildragelser i Naturrens Verden i ældre Tid betragtedes som direkte Udtryk for Guds straffende Vrede over for Menneskene. Ikke mindst Indledningerne til de sjællandske Biskoppers latinske Mønsterprædikener til de aarlige Bods- og Bededage kan opvise talrige Eksempler paa denne Betragtningssmaade. Nedenfor skal der fremdrages et Tilfælde af lignende Karakter.

Ikke helt sjældent synes i Fortiden »Landet« *Gjøl* i Limfjorden at have været hjemsøgt af Rotter, der fortærede Afgrøden paa Markerne, og efter længere Tids Stilstand indfandt der sig især i Aarene 1726—27 paa ny store Sværme af Rotter, som i det følgende Aar 1728 udviklede sig til en saadan Mængde, at Øen led den alvorligste Skade. Først »opskar« og fordærvede Rotterne Enge og Marker, dernæst angreb de Kornet. Da senere Resten af Kornet var høstet, kastede de sig »i Hobetal« over Negene, skar Toppen af og slæbte Aksene

ned i deres underjordiske Huler, saa at Øens Indbyggere kun fik meget ringe Udbytte af Afgrøden¹. I sin Nød henvendte Øens Præst (1715—48) Hr. *Anders Thorning* sig da til Stiftets Biskop, Mag. *Frantz Thestrup* i Aalborg og bad ham om Hjælp. Præstens Brev synes ikke længere bevaret², men derimod Biskoppens Svarskrivelse, hvorved han anordnede, at der skulde afholdes Bøn imod denne »kendelige Guds Straf«, og meddelte Præsten et Udkast til, hvordan han skulde formane sine Tilhørere til »at betænke deres forrige Veje« og »med ydmyge og bodfærdige Hjerter, med Faste, med Graad og Klage« ty ind til den barmhjertige Gud.

Ikke blot paa Øen Gjør, men i hele Hvetbo Herred blev der nu fra Prædikestolene afholdt Bøn mod Rotteplagen. Efter Hr. Anders Thornings Opfattelse var dette af stor Virkning: »Gud bønørte da Indbyggerne, saa at de Aaret derefter om Høsten fornam snart Ingen (o: Rotter)«. Han føjer til, at det var mærkeligt at se, hvorledes Skarer af Maager, Ravne, Krager, Ørne og andre Rovfugle indfandt sig og for Fode ødelagde Rotterne. Man blev da saaledes befriet for denne Plage uden som før i Tiden at behøve at indstævne Rotterne til Tinge. Den, der har opbevaret disse Efterretninger,

¹) Hvad der her findes meddelt om Rotteplagen paa Gjør udover, hvad det gengivne Brev fra Biskop Thestrup indeholder, er hentet fra Albert Thuras »Aalborg-Stifts Beskrivelse« (Thott, 4°, 1445 S. 334 ff., især S. 339—41), der igen bygger paa to Breve (af 21. November 1729 og 3. Juni 1732) fra Hr. Anders Thorning. Efter en anden, af P. Birch 1765 udvidet Tekst af samme Værk (Ny kgl. Saml., 4°, 743) er de paa-gældende Steder offentliggjort af C. Klitgaard i Vendsysselske Aarbøger IV (1921—22) S. 318 (jvfr. II (1917—18) S. 317). Jvfr. ogsaa sst. II, 29—30 og C. Klitgaard, Hvetbo Herred I, 154—6. — Det drejer sig her formentlig om den i ældre Tid almindelig udbredte *sorte* Rotte (*Mus rattus*), ikke om den senere indvandrede *brune* Rotte (*Mus decumans*, *Norvegicus*).

²) Brevet er forgæves eftersøgt i forskellige Afdelinger af det endnu ret kaotiske Aalborg Bispearkiv (velvillig Meddelelse fra Landsarkivet for Nørrejylland).

Litteraturhistorikeren og Topografen *Albert Thura*, finder derfor Anledning til at bemærke: »mig synes da her, at Landets Beboere gjorde denne gang langt fornuftigere og christeligere deri, at de ved Bøn og Gudspaa kaldelse bleve skildte ved slig Landeplage, end om de paa nye havde ført u-nyttig Process til Tinge med Rotter«.

Biskop Thestrups Svarbrev¹ til Hr. Anders Thorning lyder saaledes:

Ærværdige Hr. Pastor, elskelig Broder i Herren!

Dend Væmodighed, Deris Ærværdigheds Skrivelse berætter ved Deris Øe Giøl at paaføris Dem af de mange Land- og Vand-Rotter, som De anseer som een kiendelig Guds Straf, gjører De vel, at De søge ved andægtig Bøn til dend barmhiertige Gud at faae forlindret eller forandret; thi som Gud ved timelig Straf leder os ofte til Omvendelse, at vi maa kiende og randsage os self, hvi dette Onde rammer paa os, og hvo, der ydmyger sig, vil Herren ikke forderve (2 Chr. 12, 6), og dend sikkerste Tilflugt er til Gud og hans hellige Huus at afbede de Plager, som kand komme j Landet af Tyrke, Græshopper, Kornorme, naar hver kiende deris Hiertis Plage (1. Reg. 8, 37. 38.). Saa foreholder vel Deris Ærværdighed sine Tilhører, at de betænke deris forrige Veje: om de have kiendt dend Velsignelse, Gud har meddeelet dem tilforne, og takket dend naadige Gud, ej alleene med Læbers Offer og Lofsange, men og at meddeele det, Gud fordrer, til sine Tienere og sine nødtørftige Lemmer som eet taknemmelig Offer, Gud velbehagelig (Phil. 4, 18), og at lade see deris Taknemmelighed i Lydighed mod Guds hellige Befalinger, saa at deris Raab til Gud bliver ikke af Utaalmodighed over

¹) Brevet findes med en Skriverhaand indført i Kopibog for Aalborg Bispeembede 1723—31 Fol. 260 v—262. I Marginen er med Biskop Thestrups Haand tilføjet: »Hr. Anders paa Giøl om Landets Plager af Rotter«.

Guds Refselse, som ingen kand retfærdige sig for Gud (Iob 9, 2), men i eet alvorlig Forsæt at omvende sig og fremstille deris Legemer til et levendis, hellig, Gud velbehagelig Offer i deris fornuftige Gudsdørkelse, da de i deris Gudstieniste, paa hellige Dage, Morgenbønner og de almindelige Bedestunde, med ydmyge og bodfærdige Hierter, med Faste, med Graad og Klage søge til dend barmhiertige himmelske Fader, at hand, som for sin Tienneris Mosis Raab og Bøn ødelagde de Uting, som fordervede Landet (Exod. 8, 12. 30), nu de bekiende, at dend Plage af de skadelige Uting, som forderve Landets Grøde, er en faderlig Refselse for deris Utaknemmelighed og Ulydighed mod deris himmelske Fader, og de ansee som een Paamindelse til at fortryde deris Afgivelser og derfor nu med angerfulde Hierter over deris Forseelser, med stadig Tro til Iesu Fortieniste hiertelig bede om Forladelse for deris Overtrædelser. Dend Barmhiertigheds Fader og ald Trøstis Gud (2. Cor. 1, 3) vil naadelig forlade dem deris Forseelser, og om det kand være til hans Ære og deris Forbedring til deris Saligheds Forfremmelse, hand da, io farligere Plagen er, io snarere vil trøste med sin Frelse, at disse Fordervere ikke skal borttage dend Grøde og Forraad, hvormed hand rundelig haver velsignet deris Arbeide, men de maa nyde hans Gaver af Sædens Frugtbarhed til deris dagelig Nødtørftighed, at de ikke skal iamre sig: Marken er ødelagt, Landet sørger; thi Kornet er øde (Ioel 1, 10), og derofver meere straffis med Hunger og Mangel paa deris Levnets Ophold.

Men om Ham ikke behager saa hastig at sænde sin Hielp og borttage Plagen, hand da vil give dem Taalmodighed at være stille for Herren og forvendte Hannem (Psal. 37, 7. 10) og skikke sig efter hans Villie, der best veed at skikke, hvad hans Børn kand tienne, og vil ey lade dem beskæmmes i dend onde Tid, men lade dem mættis i Hungers Dage, saa de kand prise

ham for hans Naade og Velsignelse og beflitte sig paa meere Lydighed til hans Befalninger og forarbeide deris Saliggjørelse med Frygt og Bevælse.

Med videre, hvad Deris Ærværdighed efter Omstændigheder kand opmundtre dem med til at bevege Gud til Barmhiertighed, hvorudj Deris gode Herredsbrødre, som maa have Medlidenhed med Dem og ej kand vide, hvormed Gud kand hiemsøge dem, maa og komme Dem til Hielp med deris Bønner, hvortil Deris Ærværdighed kunde sænde min Skrivelse til velærværdige Prousten, at hand derom [kand] anmode Brøderne. Jeg skal ei i min Andagt forglemme at bede for Dem. Hvortil Gud forleene os Naade og kraftig Bistand af Naadens og Bønnens Aand. Dend naadige Gud samptlige befalis af Deris Ærværdigheds tjenstberedvilligste i Herren

Aalborg, d. 31. Aug. 1728.

F. Th.